

บทที่ 3

ลักษณะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชั้นกลางถึงขั้นสูง มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีค่อนข้างเร็ว การแข่งขันทางการตลาดมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจโลก ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทั่วโลกอย่างมาก รวมถึงประเทศไทยซึ่งอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้านการลงทุน การค้า และการจ้างงาน ดังนั้น การเติบโตของอุตสาหกรรมจึงขึ้นอยู่กับแนวโน้มเศรษฐกิจโลกและการลงทุนจากต่างประเทศเป็นสำคัญ

3.1 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในตลาดโลก

3.1.1 ภาวะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในตลาดโลก ปี 2551

สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สรุปภาพรวมภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในตลาดโลก ปี 2551 แยกตามกลุ่มสินค้าหลัก 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม Consumer Electronics และ กลุ่ม Semi conductor (สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์, 2551 : ออนไลน์) ดังนี้

Consumer Electronics

ภาพรวมตลาดของสินค้า Consumer Electronics ปี 2551 มีการขยายตัวประมาณร้อยละ 10 ทั้งนี้เนื่องจากประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของตลาดที่เกิดใหม่ เช่น บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน (กลุ่ม BRIC) โดยคาดการณ์ว่าจีนจะมีสัดส่วนต่อยอดขายรวมถึงร้อยละ 15 ของตลาด Consumer Electronics ทั้งหมด ขณะที่กลุ่มประเทศทางอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตกนั้น ซึ่งเคยเป็นตลาดหลักมีสัดส่วนร้อยละ 22 และร้อยละ 16 ตามลำดับ สินค้าในกลุ่มนี้ ได้แก่ คอมพิวเตอร์แบบพกพา (Laptop) และ โทรศัพท์เคลื่อนที่ การที่อุปกรณ์เหล่านี้ได้รับความนิยมมาก มีสาเหตุจากการเร่งพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของบางประเทศที่ยังไม่ทันต่อความต้องการของประชากรที่มีอยู่อย่างหนาแน่นในบางพื้นที่ ส่งผลให้การสื่อสารแบบไร้สายรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว

ส่วนในภูมิภาคอเมริกาเหนือและยุโรปนั้น ตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ในแง่ของปริมาณเติบโตในอัตราชะลอตัว โดยปรับตัวเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 7.8 และร้อยละ 3.8 ตามลำดับ ขณะที่ญี่ปุ่นมีการปรับตัวลดลง ส่วนตลาดอื่นๆ เช่น ตลาดแอฟริกา และตะวันออกกลางถึงแม้เป็นตลาดไม่ใหญ่มากนักแต่มีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างสูง

Semi Conductor

เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนและชะลอตัวลง ส่งผลให้การใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ปรับตัวลดลงตามไปด้วย โดยปรับตัวลดลงร้อยละ 22.4 จากปี 2550 นอกจากนี้ การผลิตที่เกินความต้องการของกลุ่มผลิตชิ้นส่วนหน่วยความจำคอมพิวเตอร์ ทำให้ราคาลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดแรงกดดันในการทำกำไรขององค์กร แต่คาดการณ์ว่าจะปรับฟื้นตัวในปี 2552 ทั้งนี้การเติบโตในแง่ของมูลค่าอาจไม่เติบโตมากนัก เนื่องจากภาวะการแข่งขันด้านราคาที่มีราคาขายโดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ โดยต้องขายปริมาณมากขึ้นเพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดเอาไว้ ขณะที่การพัฒนาเทคโนโลยี เช่น ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะเพิ่มมูลค่าราคาให้สูงขึ้น โดยปรับให้มีขนาดเล็กลง ความจุมากขึ้น เข้าถึงข้อมูลเร็วขึ้น ใช้ได้กับ Hardware หลายประเภท เป็นต้น และที่สำคัญ คือ การเข้าสู่ตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบก่อนคู่แข่ง

3.1.2 แนวโน้มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์โลก

ในภาวะที่เศรษฐกิจโลกมีการชะลอตัว การแข่งขันในอุตสาหกรรมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะการแข่งขันในด้านราคา แนวโน้มของธุรกิจโลกในช่วงต่อไปจึงเป็นไปในแนวทางที่ผู้ประกอบการจะเสริมสร้างความแข็งแกร่งและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ โดยแนวโน้มที่สำคัญในอนาคต ได้แก่

1. การควบรวมกิจการระหว่างกัน (M&A) เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของธุรกิจ ในระดับของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยในอนาคตผู้ประกอบการรายเล็กจะแข่งขันได้ยากขึ้น และมีจำนวนลดลง และในระดับของธุรกิจขนาดใหญ่อาจมีการควบรวมเฉพาะการผลิตในบางส่วนไว้ด้วยกันหรือการเป็นพันธมิตรทางธุรกิจเฉพาะกิจระหว่างคู่แข่ง เช่น บริษัทฮิตาชิและมัตสึชิตะของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งพัฒนาความร่วมมือกัน ในธุรกิจจอแสดงภาพและโทรทัศน์จอแบน

2. การจ้างภายนอก (Outsourcing) ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าไอทีชั้นนำของโลกมีแนวโน้มที่จะจ้างบริษัทในอุตสาหกรรมบริการการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Manufacturing Services: EMS) ในต่างประเทศ เช่น ไต้หวัน ให้ผลิตส่วนประกอบที่มีเทคโนโลยีสูงที่จากเดิมทำการผลิตที่ประเทศที่ตั้งของบริษัทแม่มากขึ้น เป็นความพยายามเพื่อลดต้นทุนและรักษาความสามารถในการแข่งขัน แนวโน้มของการจ้างภายนอกแสดงให้เห็นว่า การผลิตแบบเครือข่ายการผลิตโลก (Global Supply Chain) ซึ่งเป็นลักษณะการผลิตของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จะมีความเข้มแข็งขึ้นและการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสายการผลิต (Production Chain) มีความสำคัญต่อการอยู่รอดของธุรกิจของทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำและปลายน้ำ

3.2 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย(สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม,2551:ออนไลน์)

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากกว่า 40 ปี และมีการพัฒนาจากการผลิตเพื่อขายในประเทศมาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก จึงเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และมีบทบาทสำคัญในการรองรับแรงงานในภาคอุตสาหกรรม พัฒนาการของอุตสาหกรรมในประเทศที่สำคัญ คือ มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตจากการประกอบชิ้นส่วนนำเข้าจากต่างประเทศ มาเป็นการผลิตชิ้นส่วนในประเทศมากขึ้น และความสามารถในการผลิตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยยังต้องพึ่งพาการลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติ (Multi-national company: MNC) หรือเป็นบริษัทที่มีการร่วมทุนจากต่างประเทศ (Joint-venture)

3.2.1 โครงสร้างของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย

โครงสร้างของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. อุตสาหกรรมต้นน้ำ (Upstream Industry) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานสำหรับการผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการผลิตอุตสาหกรรมต้นน้ำบางประเภท แต่ส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำ การผลิต Wafer Fabrication ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงนั้นประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตได้เอง

2. อุตสาหกรรมกลางน้ำ (Midstream Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่ผลิตชิ้นส่วน และส่วนประกอบของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เช่น IC, PCB, Capacitor เป็นต้น ในประเทศไทยได้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทนี้สูงมาก ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การร่วมลงทุน และบริษัทในประเทศเอง บริษัทต่างชาติและบริษัทร่วมลงทุนจากต่างชาติส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการใช้เครื่องจักร วัตถุดิบ รวมทั้งเทคโนโลยีจากบริษัทแม่จากต่างประเทศ ส่วนบริษัทที่เป็นของคนไทยเองนั้นส่วนใหญ่มีขนาดเล็กหรือเป็นการทำสัญญาการผลิต (Subcontracting) ที่มีกระบวนการผลิตไม่ซับซ้อนมากนัก และปัจจัยการผลิตหลัก คือแรงงานสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในอุตสาหกรรมกลางน้ำที่มีมูลค่าการส่งออกสูงและมีแนวโน้มว่าจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอีก ได้แก่ IC และ PCB

3. อุตสาหกรรมปลายน้ำ (Downstream Industry) ซึ่งเป็นการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ประเทศไทยสามารถผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายเหล่านี้ได้โดยใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนมากนัก แต่การใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศของอุตสาหกรรมขั้นปลายน้ำนี้ค่อนข้างน้อย และยังคงต้องพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้าในอัตราที่ค่อนข้างสูง

3.2.2 การวิเคราะห์ทางด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)

ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยมีการผลิตและส่งออก ขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2549 มีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับ 1 โดยมีมูลค่าส่งออกรวมทั้งสิ้นกว่า 38,994 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 31.58 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมดของประเทศ มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2 ของตลาดโลก ตลาดส่งออกหลัก ได้แก่ ตลาดสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อาเซียน และสหภาพยุโรป การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยจึงขึ้นอยู่กับ การขยายตัวด้านอุปสงค์ (Demand) ของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในตลาดโลก และเงื่อนไขการพัฒนาปัจจัย องค์ประกอบด้านการผลิตและปัจจัยด้านต่างๆ ที่จะเอื้อประโยชน์ให้อุตสาหกรรมในประเทศ สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งในตลาดโลกด้วย

3.2.3 การวิเคราะห์ด้านคู่แข่งและการแข่งขัน (Strategy, Structure, and Rivalry Condition)

สถานะโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันพอสมควร แต่การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศในสินค้าอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มในการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศคู่แข่งที่สำคัญ เช่น จีน เกาหลี ไต้หวัน ฯลฯ ผู้ส่งออกของไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านการเปิดการค้าเสรีและการรวมกลุ่มทางการค้า รวมทั้ง การปรับตัวให้สอดคล้องกับกฎระเบียบและกติกาการค้าโลกที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ผู้ประกอบการในประเทศไทย จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางธุรกิจให้เข้ากับภาวะการดังกล่าว โดยการขยายตลาดเพื่อส่งออกสินค้าให้มากขึ้น ด้วยวิธีการดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ

1. การรับคำสั่งซื้อจากบริษัทแม่ เพื่อส่งออกไปยังตลาดของบริษัทแม่ หรือส่งออกไปยังตลาดในประเทศอื่นๆ ตามที่บริษัทแม่กำหนด การขยายตลาดในวิธีการดังกล่าวนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของบริษัทแม่หรือบริษัทผู้ร่วมทุนกับต่างชาติเป็นส่วนใหญ่
2. การหาตลาดเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีคนไทยเป็นผู้บริหารหรือเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ การหาตลาดเองมีข้อจำกัดอยู่มากเนื่องจาก ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้น บริษัทของคนไทย ไม่มีตลาดของตนเองอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังต้องอาศัยเวลาเพื่อสร้างการยอมรับจากตลาดต่างประเทศ ในบางกรณีต้องส่งออกสินค้าผ่านประเทศอื่น เช่น ผ่านบริษัท Trading ในสิงคโปร์ซึ่งมีเครือข่ายอย่างกว้างขวางและเสี้ยมค่านายหน้าหรือค่าการตลาดให้แก่บริษัทตัวกลางเหล่านี้เป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

3.2.4 การวิเคราะห์บทบาทและผลกระทบของภาครัฐ (The Role of Government)

ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้กำหนดมาตรการทางด้านภาษีเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม การผลิตและการลงทุนในประเทศ อีกทั้งมีมาตรการปกป้องทางด้านภาษี (Tariff Barrier) เพื่อคุ้มครอง

ส่วนมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers : NTBs) เป็นมาตรการที่หลากหลายประเทศกำหนดขึ้นเพื่อเป็นมาตรการปกป้องและเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของประเทศคู่ค้า เช่น กฎระเบียบ ข้อกำหนดด้านเทคนิคและมาตรฐานสินค้า ข้อกำหนดด้านคุณภาพและสิ่งแวดล้อม มาตรการดังกล่าวจะช่วยยกระดับอุตสาหกรรมในประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างสอดคล้องกับกฎกติกาทางการค้าของโลก ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาศักยภาพการผลิตให้สูงขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ภาคการผลิตในประเทศมากขึ้น โดยการพัฒนาหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาบุคลากรและแรงงานเพื่อรองรับความต้องการของอุตสาหกรรม

3.2.5 ภาวะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย ปี 2551 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2551: ออนไลน์)

จากผลกระทบของวิกฤติการเงินสหรัฐฯ ที่ทำให้เศรษฐกิจโลกชะลอตัว มีผลต่ออุปสงค์ทำให้ผู้บริโภคชะลอการใช้จ่าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทย จากสัญญาณมูลค่าการส่งออกที่ได้เริ่มมีการชะลอตัวลง โดยมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทยในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2551 มีการเติบโตในอัตราที่ชะลอลง ประเทศไทยมีการส่งออกโดยตรงไปยังสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศยุโรป รวมกันเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 40 ของการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด และจากการที่เศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้าหลักเหล่านี้ มีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะถดถอยจากวิกฤติในระบบการเงินโลก ทำให้มูลค่าการส่งออกของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนี้ การส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทยมีการกระจุกตัวของผลิตภัณฑ์ค่อนข้างสูง คือ ประมาณร้อยละ 60 เป็นสินค้าในกลุ่มเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ และอีกประมาณร้อยละ 22 เป็นแผงวงจรไฟฟ้าและชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากการชะลอตัวของอุปสงค์ของผู้บริโภคต่อสินค้าขั้นสุดท้าย เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าไอที

3.2.6 แนวโน้มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย

การส่งออกในปี 2552 มีความเสี่ยงสูงที่มูลค่าการส่งออกจะชะลอตัวลงไปกว่าปี 2551 โดยตามการคาดการณ์ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและประเทศในกลุ่มยูโรโซน ในปี 2552 มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพียงร้อยละ 0.1 และร้อยละ 0.2 จากร้อยละ 1.6 และร้อยละ 1.3 ในปี 2551 ส่วนประเทศญี่ปุ่นคาดว่าจะขยายตัวได้เพียงร้อยละ 0.5 จากร้อยละ 0.7 ในปี 2551 ในขณะที่การคาดการณ์อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจโลกโดยรวมในปี 2552 อยู่ที่ร้อยละ 3 ลดลงจากคาดการณ์อัตราการเติบโตของปี 2551 ที่ร้อยละ 3.9

คาดว่ามูลค่าการส่งออกแผงวงจรไฟฟ้าในปี 2552 มีแนวโน้มที่อาจลดลงประมาณร้อยละ 5-15 จากปี 2551 แต่การส่งออกในหมวดเครื่องคอมพิวเตอร์ คาดว่าปี 2552 จะขยายตัวได้อยู่ในอัตราที่ชะลอตัวประมาณร้อยละ 5-10 แม้ว่าจะมีปัจจัยกดดันเรื่องราคาสินค้า แต่อุปสงค์ของผู้บริโภคต่อสินค้าในกลุ่มนี้ทำให้ปริมาณขายยังคงเติบโตได้ต่อเนื่อง สำหรับมูลค่าการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของไทยในปี 2552 คาดว่ามีแนวโน้มที่จะลดลงหรือขยายตัวในอัตราไม่เกินร้อยละ 1

ปัจจัยในด้านอุปสงค์ในตลาดโลกที่ชะลอตัวจากปัญหาเศรษฐกิจและอัตราการใช้กำลังการผลิตที่ไม่เต็มที่ ประกอบกับภาวะตึงตัวของตลาดการเงินและภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว อาจทำให้ธุรกิจบางส่วนมีการเลื่อนการลงทุนออกไปโดยผู้ลงทุนอาจขอสินเชื่อได้ยากมากขึ้นและมีต้นทุนทางการเงินที่สูงขึ้น อาจเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อการผลิตและการส่งออกของไทย

สำหรับผู้ประกอบการไทยที่อยู่ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นการผลิตชิ้นส่วน ที่นอกจากจะต้องเผชิญกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกซึ่งทำให้อุปสงค์หดตัวส่งผลกระทบต่อคำสั่งซื้อ ในขณะที่เดียวกันการแข่งขันด้านราคาก็มีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงขึ้น แนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเพื่อรับมือกับผลกระทบของวิกฤติการเงิน มีดังนี้

ด้านการทำตลาดส่งออก ผู้ประกอบการควรเน้นไปที่ตลาดที่เศรษฐกิจได้รับผลกระทบน้อย ได้แก่ จีน กลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน อเมริกาใต้ ตะวันออกกลาง ยุโรปตะวันออก โดยความแข็งแกร่งของอุปสงค์ภายในประเทศเหล่านี้และแนวโน้มของการจัดจ้างภายนอก (Outsourcing) อาจช่วยบรรเทาผลกระทบจากการชะลอตัวของตลาดหลักได้บางส่วน

ด้านการผลิต ในภาวะที่เศรษฐกิจมีความผันผวนสูง ผู้ส่งออกชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมาก อาจปรับตัวโดยการปรับปรุงสายการผลิตให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อรองรับคำสั่งซื้อที่มีเข้ามา ใช้โอกาสในการปรับปรุงสินค้าด้านคุณภาพและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างโอกาสในการเข้าไปอยู่ในสายการผลิตโลก

ด้านการทำธุรกิจ ผู้ส่งออกควรมีความระมัดระวังในเรื่องความผันผวนของค่าเงิน และมีการเตรียมรับมือกับความเสี่ยงในกรณีที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวรุนแรง

3.3 อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน

3.3.1 การผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นับเป็นส่วนสำคัญของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือ โดยในปี 2549 มูลค่าการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 14.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือ และเป็นสินค้าส่งออกที่มีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 46.7 เมื่อเทียบกับมูลค่าส่งออกทั้งหมดที่ผ่านด่านศุลกากรในภาคเหนือ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาคเหนือยังก่อให้เกิดการจ้างแรงงานท้องถิ่นกว่า 31,500 คน จากจำนวนโรงงานอิเล็กทรอนิกส์ในภาคเหนือ 40 โรงงาน โดยแรงงานกว่าร้อยละ 88 ทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ที่มีเงินลงทุน 200 ล้านบาทขึ้นไป

จากข้อมูลกรมโรงงานอุตสาหกรรมพบว่า ณ สิ้นปี 2549 ที่มีโรงงานอิเล็กทรอนิกส์ในภาคเหนือทั้งสิ้น 40 โรงงานนั้น เป็นโรงงานที่ตั้งในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ลำพูน จำนวน 18 โรงงาน เทียบกับในปี 2542 ที่มี 22 โรงงาน เป็นผลจากการหยุดการผลิตจำนวน 4 ราย ส่วนหนึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาทางการตลาดที่มีการแข่งขันสูงโดยเฉพาะในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการควบรวมและเปลี่ยนชื่อกิจการอีกจำนวน 4 ราย ผู้ผลิตอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเกือบทั้งหมดเป็นโรงงานที่มีเงินลงทุนเกินกว่า 200 ล้านบาทขึ้นไป โดยมีเงินลงทุนสะสมจำนวน 37,060 ล้านบาท มีการจ้างงานประมาณ 26,389 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 ของจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในภาคเหนือ ปัจจุบันยังไม่มีผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาลงทุนเพิ่มเติม ส่วนโรงงานที่ตั้งอยู่นอกนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเป็นผู้ผลิตขนาดเล็กกว่า โดยมีเงินทุนสะสมประมาณ 464 ล้านบาท

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเกิดจากการย้ายฐานการผลิตของผู้ประกอบการต่างประเทศที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเรื่องการแข่งขันและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในประเทศของตนเอง จึงเสาะหาแหล่งผลิตในต่างประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่า โดยพิจารณาถึงความพร้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งสาธารณูปโภค แรงงานที่มีราคาถูกและหาง่าย นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจึงเป็นเขตหนึ่งที่มีนักลงทุนจากต่างประเทศสนใจเข้ามาลงทุนมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ซึ่งเข้ามาลงทุนในรูปแบบบริษัทในเครือและใช้เงินลงทุนสูง

จากข้อมูลทำเนียบโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ สำนักงานการนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 18 บริษัท โดยเป็นผู้ประกอบการจากประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด คือ 10 บริษัท ผู้ประกอบการจากประเทศสหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ สวิตเซอร์แลนด์ และไต้หวัน แห่งละ 1 บริษัท และมีบริษัทร่วมลงทุนอีก 4 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ร่วมลงทุนจากประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีผู้ร่วมลงทุนจากสหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ฮอลแลนด์ ฮองกง สิงคโปร์ จีน และไทย ดังแสดงในตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 แสดงรายละเอียดบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

บริษัท	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สินค้าที่ผลิต
1. บจก. โสยา กลาสดิสก์ (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่น	POLISHING GLASS DISK
2. บมจ. ฮานา ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด	สหรัฐอเมริกา ดัชท์ จิน ไทย	PCBA, CHIP ON BOARD, ASSEMBLY&TEST, LAMINATION
3. บจก. ออฟเทรคซ์ (ประเทศไทย) เปลี่ยนชื่อจาก บจก. ไทยอาซาฮี อิเล็กทรอนิกส์ ดิไวส์	ญี่ปุ่น	หน้าจอแสดงผลชนิด LCD, TFT และ LCDP
4. บจก. มูราตะ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่น	ELECTRONICS COMPONENTS
5. บจก. อินโนเว็กซ์ (ประเทศไทย)	สหรัฐอเมริกา	ELECTRONICS COMPONENTS
6. บจก. ลำพูน ซิงเคินเกิน	ญี่ปุ่น	SEMICONDUCTOR, SWITCHING, POWER SUPPLY
7. บจก. นามิก พริซซัน (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่น	VIBRATION MOTOR, VIBRATION SPEAKER, MEDICAL PUMP
8. บจก. เคียวเซร่า คินเซกิ (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่น	ELECTRONICS COMPONENTS
9. บจก. เคอีซี (ประเทศไทย)	เกาหลีใต้	TRANSISTOR, POWER SUPPLY
10. บจก. โตเกียว คอยล์ เอ็นจิเนียร์ (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่นและไทย	TRANSFORMER, PCB
11. บจก. ซ้ำฟเนอร์ อี เอ็ม ซี	สวีเดน	ELECTRONICS COMPONENTS
12. บจก. โอกิ พริซซัน (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่น	ELECTRONICS COMPONENTS
13. บจก. อิเล็กโทรเซรามิกส์ (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่น	ALUMINA CERAMIC SUBSTRATE, IC CHIP
14. บจก. ไทย เอ็น เจ อาร์	ญี่ปุ่น	IC CHIP
15. บจก. ทาคาโนะ (ประเทศไทย)	ญี่ปุ่น	ELECTRONICS COMPONENTS
16. บจก. ทิเอสพี-ที (ประเทศไทย) เปลี่ยนชื่อจาก บริษัท แทสุ จำกัด	เกาหลีใต้ฮ่องกง	LEAD FRAME, SPARE PART
17. บจก. ฟาร์โซนิค โซลิด สเตท (ประเทศไทย)	ไต้หวัน	CRYSTAL BASE, SOLDERING, PLATING
18. บจก. แอลทีอีซี	ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ดัทช์ และไทย	ELECTRONICS COMPONENTS

ที่มา: ทำเนียบโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน สิงหาคม 2551

การผลิตอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เป็นการผลิตเพื่อส่งออกเป็นหลัก กว่าร้อยละ 54.9 เป็นสินค้าประเภท Semi Conductor และ ส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เช่น IC

สินค้าอิเล็กทรอนิกส์จากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่วนใหญ่จะส่งออกไปบริษัทแม่หรือบริษัทในเครือ รวมถึงมีบางส่วนส่งออกโดยตรงให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อกับบริษัทแม่ โดยส่งออกไปยังทวีปเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และฮ่องกง นอกจากนี้ในระยะหลังยังมีการส่งออกไปสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากจีนไม่สามารถผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นส่วนประกอบของสินค้าขั้นสุดท้ายได้เพียงพอ จึงต้องนำเข้าจากประเทศไทยมากขึ้น

ทางด้านวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้า โดยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่านำเข้า เป็นวัตถุดิบประเภทชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจรรวม ชิ้นส่วนแผงวงจรรวม ผลิตภัณฑ์โลหะ พลาสติก และแก้ว ที่เหลือเป็นการนำเข้าเครื่องจักรและชิ้นส่วน ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการผลิต โดยนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นกว่าร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ มาเลเซีย และฮ่องกง

3.3.2 ความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นการผลิตที่ต้องใช้เงินลงทุนและเทคโนโลยีสูง อีกทั้งมีขั้นตอนในการผลิตมากมาย ซึ่งการผลิตอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเป็นขั้นตอนที่เน้นการใช้แรงงานเข้มข้น ส่งผลให้ค่าจ้างแรงงานโดยเปรียบเทียบเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีการลงทุนจากต่างชาติ เช่น จีนและเวียดนาม ซึ่งมีแรงงานจำนวนมากและอัตราค่าแรงที่ต่ำกว่า ทำให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เริ่มสูญเสียความได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงาน โดยอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของจังหวัดลำพูนในปัจจุบันเท่ากับ 156 บาทต่อวัน (กระทรวงแรงงาน, 2551 : ออนไลน์) เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 7.6 ที่มีอัตราค่าจ้าง 145 บาทต่อวัน ส่งผลให้ปัจจุบันการผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์บางชนิดที่ใช้แรงงานเข้มข้นย้ายสายการผลิตไปยังบริษัทเครือเดียวกันในต่างประเทศที่มีค่าแรงงานต่ำกว่า อย่างไรก็ตาม การผลิตอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือยังมีความได้เปรียบในเรื่องฝีมือแรงงานที่มีความชำนาญ ทำให้บาง

สิทธิประโยชน์จากภาครัฐ นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ศักยภาพของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมที่ได้สิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวกับภาษีและไม่เกี่ยวกับภาษี อาทิ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร อุปกรณ์ รวมทั้งส่วนประกอบ และอากรขาออกสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ส่งออก การอนุญาตให้ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน การอนุญาตให้คนต่างด้าว ซึ่งเป็นช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการ คู่สมรส และบุคคลในอุปการะเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร เป็นต้น

การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพการผลิตให้สูงขึ้น โดยปัจจุบันมีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเพียง 1-2 รายเท่านั้น ที่มีหน่วยงานการวิจัยและพัฒนา (R&D) สินค้าของตนเอง ทั้งการออกแบบตามความต้องการของลูกค้าและการพัฒนาเทคโนโลยีสินค้าให้ทันสมัยมากขึ้น

3.3.3 ภาวะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือในปี 2551 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2551 : ออนไลน์)

โดยภาพรวมในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2551 การผลิตและประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นร้อยละ 9 จากปีก่อนตามความต้องการของอุตสาหกรรมผลิตสินค้าไอทีในต่างประเทศ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์เซิร์นในรถยนต์ ส่วนด้านการค้าต่างประเทศจากข้อมูลมูลค่าการค้าผ่านด่านศุลกากรภาคเหนือ การส่งออกชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และแผงวงจรไฟฟ้าสำเร็จรูปมีมูลค่าการค้าส่งออกเพิ่มขึ้นจากระยะ 9 เดือนแรกของปีก่อน เช่นเดียวกับการนำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักรไฟฟ้าเพิ่มขึ้นตามความต้องการในการผลิต

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลรายเดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน 2551 เป็นต้นมา การผลิตและประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ชะลอลงจากระยะเดียวกันปีก่อนโดยเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.4 เทียบกับที่ขยายตัวร้อยละ 20.2 ในเดือนก่อน ตามการชะลอตัวของตลาดส่งออกจีนและสหรัฐอเมริกา สินค้าประเภท ไอโอด ตัวเก็บประจุและส่วนประกอบฮาร์ดดิสต์ไดรฟ์ มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง ด้านการนำเข้ามีมูลค่าลดลงร้อยละ 17 ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากการนำเข้าสินค้าชิ้นกลางและวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ลดลง และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตามความต้องการการผลิตที่ลดลง